

KAIU KOOL
LASTEIAIA ÖPPEKAVA

Sisukord

1. Üldsätted.....
2. Lasteasutuse liik ja eripära
3. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid.....
4. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....
5. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.....
5.1. Õppeaasta.....
5.2. Õppe- ja kasvatustegevuste alused
5.2.1 Valdkond Mina ja keskkond.....
5.2.2 Valdkond Keel ja kõne
5.2.3. Valdkond Eesti keel kui teine keel
5.2.4. Valdkond Matemaatika
5.2.5. Valdkond Kunst.....
5.2.6. Valdkond Muusika
5.2.7. Valdkond Liikumine.....
5.2.8. Hinnatavad üldoskused
5.2.8.1 Mänguoskused.....
5.2.8.2 Tunnetus- ja õpioskused
5.2.8.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused
5.3. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, analüüs ja hinnang
5.4. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, analüüs ja hinnang
6. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus
6.1 Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine
6.2 Lapse arengu hindamine.....
7. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus
8. Lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus

1. Üldsätted

1.1. Kaiu Kooli lasteaia (edasisealt *lasteaed*) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel.

1.2 Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteasutuse pedagoogid, kaasates vanemaid.

1.3 Lasteaia õppekavas on välja toodud:

- lasteasutuse liik ja eripära;
- õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
- õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
- lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

2. Lasteasutuse liik ja eripära

Lasteaed on Kaiu Kooli lasteaed alates 2022.a. (kooli vormiks on lasteaed-põhikool).

Lasteaia rühmad:

1 liitrühm (1,5-3 aastastele lastele Lepatriinu rühm)

2 aiarühma (3-5 aastastele lastele Liblika rühm ja 5-7 aastastele lastele Mesimummu rühm)

Lasteaia eripära:

Lasteaed asub ühes kompleksis kooli ja raamatukoguga; looduskaunis ümbruses ja sellest tulenevalt peame tähtsaks:

1. õuesõpet ning võimalikult palju vabas õhus viibimist
2. tervislike eluviise (toit, liikumine)
3. Meile on olulised ka:
4. perekonna, kodu ja kodukoha väärtustamine
5. „Kiusamisest vaba lasteaed” projekti jätkamine
6. eetilise inimese kasvatamine

Lasteaiatöö paremaks toimimiseks on olulised:

1. igakülgne koostöö – meeskonnatöö lasteaia siseselt, koostöö lapsevanematega, kooliga, naaberlasteaedadega, valla teiste asutustega, vajalike tugisüsteemidega
2. kaasaegne koolitus – lasteaiasisene, väljaspool maja koolitused ja kogemuste ning koolitusinfo jagamine
3. õppe- ja kasvatustegevuste süsteemsus ning vastavate tugisüsteemide toetus

4. kaasaegne koolitus – lasteaiaasisene, väljaspool maja koolitused ja kogemuste ning koolitusinfo jagamine
5. õppe- ja kasvatustegevuste süsteemsus ning vastavate tugisüsteemide toetus

3. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on:

TOETADA LASTE KEHALIST, VAIMSET, EMOTSIONAALSET JA SOTSIAALSET ARENGUT, ET KUJUNEKSID EELDUSED IGAPÄEVAELUGA TOIMETULEKUKS JA KOOLIS ÕPPIMISEKS.

Selleks on vaja:

1. luua lapsele arengut soodustav keskkond, tagada turvatunne ja eduelamused ning toetada lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi iseenda, ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta;
2. soodustada lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsustele ja tunnustatud käitumisharjumistele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks, koostöövalmis inimeseks;
3. toetada last ümbritseva maailma mõistmisel ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemisel;
4. laste arengut toetab personali ja vanemate koostöö.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkidest ja on arendava tegevuse aluseks lasteaias.

1. Lapse arengut ja sotsialiseerumist toetava keskkonna loomine.
2. Lapsele turvatunde ja eduelamuse tagamine.
3. Lapse loovuse toetamine.
4. Laps õpib matkimise, vaatlemise, katsetamise, suhtlemise, mängu ja harjutamise kaudu.
5. Eetilise inimese kasvatamine eeskujuga läbi.
6. Lapse tervise hoidmine ja edendamine, liikumisvajaduse rahuldamine.
7. Pere, kodu ja kodukoha kultuuritraditsioonide väärtustamine.
8. Kodu ja lasteaia koostöö.

5. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus ajaliselt ja sisuliselt.

5.1. Õppeaasta

Õppeaasta algab lasteaias 1. septembril ja kestab 31. augustini. Aktiivne õppetegevus toimub lasteaias 15. septembrist 15. maini. Koolivaheaegadel (sügis-, talve-, kevad- ja suvevaheajal) on mängude nädal, kus lapsed kordavad õpitud tegevusi ja suurem tähelepanu on mängu- ja sotsiaalsete oskuste arendamisele. Võimaluse korral viiakse õppetegevused läbi õues.

5.2. Õppe- ja kasvatustegevuste alused

Lasteaia õppekava on lähtub *Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast*

Õppe- ja kasvatustegevus toimub lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaupa vastavalt õppekavale;

Teemade planeerimine tugineb rahvakalendri tähtpäevadele ja aastaringile looduses;

Õppe- ja kasvatustegevus jaotub lasteaias seitsmeks põhivaldkonnaks, mida õpetaja planeerib ja võimalusel viib läbi integreeritud tegevustena:

MINA JA KESKKOND
KEEL JA KÕNE
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL
MATEMAATIKA
KUNST
LIIKUMINE
MUUSIKA

Tegevuste planeerimisel arvestab õpetaja lapse vanuse, ealiste ja individuaalsete iseärasustega; Liikumis- ja muusikategevuste paremaks planeerimiseks on määratud tegevuse ajalised kestused

<i>Laste vanus</i>	<i>Tegevuse ajaline kestus</i>
1-3 aastased	20 min
3-5 aastased	30 min
5-7 aastased	35 min

Võimalusel viiakse liikumistegevused kord nädalas läbi õues;

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb lasteaia päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmil. Päevakavas vahelduvad laste igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused (Lisa 1). Päevakavas võib õpetaja laste arengut ja vajadusi arvestades teha mõistlikke muudatusi;

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevust toetavad lasteaia läbiviidavad üritused nii rühma kui asutuse tasandil. Õppeaasta ürituste plaan on osa õppeaasta tegevuskavast, rühmades läbiviidavad üritused on esitatud rühma tegevuskavas. Õppe- ja kasvatustegevust toetavad lasteaia traditsioonilised üritused (Lisa 2). Ürituste planeerimisel ja läbiviimisel lähtutakse lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest, vanemate, laste, personali ja kohaliku omavalitsuse ettepanekutest. Ürituste efektiivsemaks korraldamiseks on vastu võetud ürituste läbiviimise kord (Lisa 3).

5.2.1 Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valime valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suuname last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimime erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suuname last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgima tegema;
- 5) suuname last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

TEEMA	2-AASTANE	3- AASTANE	5- AASTANE	7- AASTANE
Mina	<p>1. Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime.</p> <p>2. Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol</p>	<p>1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime.</p> <p>2. Vastab küsimusele õigesti, kas ta on poiss või tüdruk.</p> <p>3. Ütleb vanuse küsimisel oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.</p>	<p>1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo.</p>	<p>1. Oskab end tutvustada.</p> <p>2. Teab enda kohustusi ja õigusi.</p> <p>3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.</p>
Perekond ja sugulased		<p>1. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.</p> <p>2. Teab õdede ja vendade nimesid.</p> <p>3. Oskab nimetada vanavanemaid.</p>	<p>1. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmeid, onu/tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed)</p>	<p>1. Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi.</p> <p>2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad.</p> <p>3. Jutustab oma vanavanematest.</p>
Kodu	<p>Nimetab küsimisel oma perekonnaliikmeid ja loomi.</p>	<p>1. Vastab küsimusele oma kodu ja pereliikmete kohta.</p>	<p>1. Kirjeldab oma kodu (eramu, korter, talumaja).</p> <p>2. Kirjeldab oma kodu asukohta: alev, küla, tänav, talu nimi.</p> <p>3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab enda kohustusi nende hulgas.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta.</p> <p>2. Teab kodust aadressi ja telefoni.</p> <p>3. Mõistab, et iga kodu on omanäoline. Igas kodus on omad traditsioonid.</p> <p>4. Oskab selgitada mõistet koduigatsus.</p>
Lasteaed	<p>1. Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele.</p> <p>2. Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning pesemisruum ja WC.</p>	<p>1. Oskab nimetada oma rühma nime.</p> <p>2. Suudab leida oma koha rühmas.</p> <p>3. Nimetab rühmas olevaid esemeid.</p> <p>4. Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste, õpetaja ja õpetaja abi nimed.</p>	<p>1. Nimetab oma lasteaia nime.</p> <p>2. Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu.</p> <p>3. Oskab nimetada lasteaiatöötajaid ja oskab kirjeldada nende tegevusi.</p> <p>4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust.</p>	<p>1. Teab lasteaia aadressi.</p> <p>2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust.</p> <p>3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja lasteaia ning rühma traditsioone.</p>
Kool				<p>1. Teab kooli kui õppimise kohta.</p> <p>2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.</p>

Ametid, elukutsed, tööd	1. Matkib täiskasvanu eeskujul enim-tuntud elukutsete tegevust. Paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta. Matkib lihtsaid töövõtteid (nt nuku toitmine).	1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Matkib lihtsamaid töövõtteid. 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	1. Oskab nimetada vanemate andmeid. 2. Kirjeldab üldtuntuid elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada vanemate elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes. 5. Selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu.	1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiete kandmine jms). 2. Leiab Eesti lippu nähes värvide hulgast Eesti lipu värvid.	1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. 2. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. 3. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.	1. Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, vapp, hümn, lind, lill, kivi). 2. Teab koduvalla sümboleid (lipp, vapp). 3. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. 4. Teab eesti Vabariigi presidendi nime, tunneb ta ära piltidelt. 5. Oskab nimetada teisi rahvuseid ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. 6. Suhtleb teistest rahvustest lastega. 7. Teab ja nimetab eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Tähtpäevad, pühad ja kombed	Täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid. (nt vastlaliu laskmine).	Oskab küsimise korral nimetada ja kirjeldada lasteaia peetavaid tähtpäevi (mardipäev, kadripäev, sõbrapäev, vastlapäev, isadepäev, emadepäev, lasteaia sünnipäev, vabariigi aastapäev, jõulud).	1. Kirjeldab tähtpäevi peres. 2. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. 2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkuse-, emakeele-, lastekaitse-, sõbrapäev jms). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma kodus ja/või lasteaias

				(volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm). 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (vabariigi aastapäev, võidupüha).
Üldinimlikud väärtused ja üld-tunnustatud käitumis-reeglid	1. Täiskasvanu meeldetuletamisel jätab ära minnes hüvasti (lehvitab). 2. Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist (loobudes tegevuse algatamisest).	1. Teab mõistete hea ja paha tähendust. 2. Kasutab meeldetuletusel viisakusväljendeid (tere, head-aega, tänan, palun) .	1. Teab mõistete õige ja vale tähendust. 2. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 3. Tunneb ja jälgib lauakombeid.	1. Teab mõistete „ausus“ ja „autus“ tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). 3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
Sõprus ja abivalmidus	Osutab sõbrale või ütleb küsimisel oma sõbra nime.	Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid.	1. Nimetab küsimise korral oma sõprade positiivseid iseloomujooni. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida.	1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõbraks olla. 2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tüllitsedes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus	Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängu-kaaslast.	Oskab haiget saanud sõpra lohutada.	1. Märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada. 2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).	1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Suhtumine erinevustesse		Mõistab, et iga inimene (laps) on erinev.	Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine-valge kepp,	1. Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid arvamusi ja huve. 2. Oskab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma

			vaegkuulmine-kuuldeaparaat).	võimete ja võimaluste piires.
Ehitised	Tunneb ära oma kodu ja lasteaia.	Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.	1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ja seal kasutatavaid vahendeid.	1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi, jm). 3. Oskab nimetada teenidusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, arstipunkt, apteek, juuksur, kaubanduskeskus, kingsepatöökoda). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (koolimaja, vallamaja, lasteaed).
Kodumasinad	Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid (kell, pliit, pesumasin).	Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	Kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	Kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).
Sõidukid	Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele.	Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, tramm, troll).	Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	1. Mõistab probleemi loodushoiu ja sõidukite arvu vahel (heitgaasid, loodusereostus jm). 2. Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraana, prügiauto, teerull, traktor jm).
Jäätmed		Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikonteiner, -kott, -ämber).	Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse.	1. Mõistab erinevate materjalide taaskasutamise vajalikkust (looduse säästmine). 2. Saab aru rohelisest mõtteviisist.

Tervise väärtustamine	Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu.	Peseb käsi enne sööki ja peale WC kasutamist (meelde tuletamisel).	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistab tervise vajalikkust. 2. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus, või käitumine kahjustab tervist (suitsetamine, alkoholi tarvitamine, narkootikumide tarvitamine).
Hammaste tervis	Osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hamba augud). 2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele	Nimetab toiduaineid.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	Osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele.	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab ja tunneb ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). 2. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades.

			<p>2. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita).</p> <p>3. Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.</p> <p>4. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.</p>	<p>3. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada.</p> <p>4. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane).</p> <p>5. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.</p>
<p>Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad, taimed, seened ja putukad</p>	<p>Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene.</p>	<p>1. Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest.</p> <p>2. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.</p>	<p>1. Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv).</p> <p>2. Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid.</p> <p>2. Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.</p>
<p>Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>1. Nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer).</p> <p>2. Leiab mänguvasjade seast ja pildilt jänese, koera ja kassi.</p> <p>3. Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad).</p>	<p>1. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi.</p> <p>2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu.</p> <p>3. Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned loomad inimeste juures (kodus).</p>	<p>Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.</p>	<p>1. Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.</p> <p>2. Teab loomade käitumise erinevusi aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).</p>

Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	Osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale.	Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).	Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa.	Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.
Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng.	Osutab küsimisel puule, lillele, murule.	1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi. 2. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	Oskab nimetada ja kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.	Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õuna-, pirni-, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).
Öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses		Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).	Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).	Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused	Osutab küsimisel päikesele.	Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda veekogudes, on soe).	Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). 3. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).

Ilmastik: erinevad ilmastiku- nähtused	Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmastadu, tuule puhumist).	Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	1. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.	1. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 2. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	1. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). 2. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). 3. Mõistab, et on vaja istutada puid ja taimi. 4. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. 5. Oskab hoida enda ümber puhtust looduse, kodu ümbruses jm.	1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ja säästvalt. 2. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3. Teab, kuidas loomi talvel aidata ja kuidas seda teha.
Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	Osutab küsimisel veele, lumele.	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. 2. Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele loomadele ja inimestele.	Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Valgusfoor ja tänavaväli ületamine	Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.	1. Teab valgusfoori ja tuled tähendust (punane, kollane, roheline). 2. Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.	1. Teab valgusfoori tuled süttimise järjekorda ning nende tähendust. 2. Teab, kuidas sõiduteed ületada. 3. Oskab ületada sõiduteed jalgrattaga (jalgratas käekõrval).	1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. 2. Teab, kuidas ületada ristmikku. 3. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. 4. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.

Liiklusmärgid		Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	Teab liiklusmärkide tähendusi.	Teab liiklusmärkide tähendusi ja käitub neile vastavalt.
Sõidukid	1. Teab, et jalgrattaga sõites on vajalik kiiver. 2. Tunneb ära erinevaid sõidukeid.	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Tead jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	1. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 2. Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	1. Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2. Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
Helkur, turvavöö		1. Teab helkuri kasutamise vajalikkusest.	1. Teab turvavöö ja turvavööri vajalikkust sõidukis. 2. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 3. Oskab selgitada kus ja kuidas helkurit kanda.	1. Teab kuhu kinnitada helkurribad.

5.2.2 Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtume põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peame oluliseks toetada lapse kõne arengut kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); loome lapsele

kõnekeskkonna, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

3) suunama lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valime žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetame lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesisustame kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

TEEMA	2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
Suhtlemine	<p>1. Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.</p> <p>2. Vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse, häälitsuse või sõnaga.</p> <p>3. Suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus.</p> <p>4. Eelistab suhtlemisel partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.</p>	<p>1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga.</p> <p>2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jmt).</p> <p>3. Kommenteerib enda/kaaslase tegevust 1-2 lausungiga.</p> <p>4. Mõistab teksti, mis on seotud tema enda kogemuse ja tegevusega.</p> <p>5. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.</p>	<p>1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt <i>Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>).</p> <p>2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust.</p> <p>3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid.</p> <p>4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.</p> <p>5. Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p> <p>6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida</p>	<p>1. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest.</p> <p>2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht).</p> <p>3. Mõistab kaudseid ütlusi (nt <i>Ruumis on aken lahti</i>. Otsene ütlus: <i>Pane aken kinni!</i> Kaudne ütlus: <i>Mul on jahe.</i>).</p> <p>4. Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.</p> <p>5. Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info.</p> <p>6. Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib väliskõnes tuttavaid tegevusi).</p>

			tegi kodus pühapäeval). 7. Loeb peast kuni 4-realisi liisusalme/luuletusi. 8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.	7. Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust). 8. Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.
Grammatika	1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (nt. <i>Miku õue p.o Mikk tahab õue minna</i>). 2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre). 3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. 4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).	1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. 2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt <i>Vaata! Istu!</i>). 4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>). 5. Kasutab kõnes õigesti tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i> tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>).	1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid. 2. Kasutab kõnes <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõnu (nt <i>sõnud-söödud</i>). 3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suurem-kõige suurem</i>). 4. Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin-mängiksin</i>). 5. Ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale pallile; punase palliga</i>). 6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).	1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: <i>arstina</i>). 2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: <i>hommikust õhtuni</i>). 3. Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt <i>palju linde, konni, autosid</i>). 4. Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (<i>poeb-pugema, siga-sead</i>). 5. Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , <i>sest...</i>), tingimust (<i>kui...</i> , <i>siis</i>), eesmärki (... , <i>et...</i>).
Sõnavara	1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis. 2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt <i>näu - kiisu, opa - võta</i>	1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. 2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta	1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt <i>pikk-lühike, must-puhas</i>). 2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid	1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (nt <i>tuul ulub, kevad koputab aknale</i>) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid. 2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse

	<p><i>sülle</i>), ase- ja määrsõnu (<i>nt siia, seal, nii</i>).</p> <p>3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.</p>	<p>ise on kokku puutunud.</p> <p>3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (<i>nt lapsed, riided</i>).</p> <p>5. Kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.</p>	<p>omadussõnu (<i>nt arg, kaval, igav</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>hommik, päev, õhtu, öö</i>).</p> <p>4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (<i>nt tikkudest majatikumaja; nuga õuna koorimiseks-õunanuga</i>).</p>	<p>(s.o. mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (<i>nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.</p> <p>5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhete väljendavaid sõnu (<i>nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast</i>).</p> <p>6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (<i>nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad</i>).</p>
Hääldamine	<p>Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.</p> <p>Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: <i>nt a, e, i, o, u, p, m, t, l</i>.</p>	<p>1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.</p> <p>2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>).</p>	<p>1. Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.</p> <p>2. Hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu.</p> <p>3. Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades.</p> <p>4. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (<i>nt banaan, taburet, diivan</i>).</p>	<p>1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>2. Hääldab õigesti võõrhäälikuid (<i>f, š</i>) tuttavates sõnades (<i>nt fanta, šokolaad</i>).</p>
Kirjalik kõne	<p>Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile</p>	<p>1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning</p>	<p>1. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a. häälikuühendites).</p>	<p>1. Nimetab ja kirjutab enamikku tähti.</p> <p>2. Veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb</p>

	<p>või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.</p>	<p>kommenteeri b pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt <i>tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa</i>).</p>	<p>2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). 3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).</p>	<p>aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli. 3. Häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu. 4. Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt <i>lähen koli</i>). 5. Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut. 6. Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. 7. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt <i>koll-kool; linna(3.v) -lina; tibu-tippu</i>). 8. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	--	--	---	---

5.2.3. Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine
- 2) kõnelemine
- 3) eesti kultuuri tutvustamine

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) Oluline on, et laps kuulab ja omandab eesti keele tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst.
- 2) Pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele.
- 3) Õpitut korratakse erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seostatakse teiste tegevustega.
- 4) Täiskasvanu rõhutab õigete kõnemudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, korrates sõna või fraasi korrektselt.

Eesti keele kui teise keele õpetamise korraldus:

- 1) Muukeelsed lapsed omandavad eesti keele rühmas igapäevategevuste käigus.
- 2) Eesti keele omandamist toetab rühmaõpetaja planeerides eesti keele tugiõpet vajavatele lastele lisategevused nädalaplani.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

	<i>KUULAMINE</i>	<i>KÕNELEMINE</i>	<i>EESTI KULTUURI TUTVUSTAMINE</i>
I POOLAASTA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Huvi äratamine eesti keele vastu. 2. Eesti keele kuulamine. 3. Tegevustes kasutatavate lihtsamatele korraldustele reageerimine. 4. Lihtsamate õpitud sõnade ja väljendite tundmine tuttavas kontekstis. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lihtsamate viisakusväljendite tundmine. 2. Huvi eestikeelsete tegevuste ja asjade nimetuste vastu. 3. Kontakti loomine teiste laste ja täiskasvanutega. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eesti rahvussümbolika tutvustamine.
II POOLAASTA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eesti keeles antud korraldustele reageerimine. 2. Eestikeelse teksti või jutustuse kuulamine ja pildi järgi äratundmine. 3. Kõne mõistmine suhtlussituatsioonides. 4. Õpitud sõnade ja väljendite tundmine. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elementaarsete viisakusväljendite kasutamine. 2. Lihtsamate eestikeelsete lausete koostamine. 3. Õpitud sõnavara kasutamine, vestluse algatamine ja lõpetamine. 4. Küsimustele vastamine õpitud sõnavara piires. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab eesti rahvussümboleid.
JÄRGNEV PERIOOD (koolimineku)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistab eakohase eestikeelse ettelõetud teksti sisu. 2. Õpitud sõnade, mõistete ja väljendite tundmine. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õpitud sõnavara piires endast ja oma perest vestlemine. 2. Eestikeelse laulu või luuletuse esitamine. 	<ol style="list-style-type: none"> Vt. „Keel ja kõne” ja „mina ja keskkond” õpisisu.

	3. Igapäevase suhtluskeele mõistmine.	3. Aktiivne osalemine rühma õppe- ja kasvatustegevustes 4. Eakaaslastega suhtlemine eesti keeles.	
--	---------------------------------------	--	--

5.2.4. Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suuname last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutame last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostame mängu, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suuname last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetame üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

TEEMA	2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	1. Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall)	1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub/ei kuulu moodustatud hulka. 2. Paaride moodustamisega	1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni. 2. Oskab nimetada antud arvule	1. Mõtestab arvude rida 12-ni. 2. Liidab ja lahutab 5-piires ning tunneb ja kasutab

	<p>2. Leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast – leia kaks karu).</p> <p>3. Juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida on palju.</p>	<p>(üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i>.</p> <p>3. Loendab 5-piires ja tunneb arvude rida 5-ni.</p>	<p>eelnevat ja järgnevat arvu.</p> <p>3. Tunneb numbrimärke.</p> <p>4. Võrdleb arve (<i>on suurem kui; on väiksem kui</i>).</p> <p>5. Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab.</p> <p>6. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.</p>	<p>sümboleid (+, -, =).</p> <p>3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>Juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme.</p>	<p>Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (<i>suurem-väiksem</i>), pikkuse (<i>pikem-lühem</i>), laiuse (<i>laiem-kitsam</i>) järgi ning kasutab mõisteid.</p>	<p>1. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.</p> <p>2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema-väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades.</p> <p>3. Hindab kaugust silma järgi.</p> <p>4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.</p> <p>5. Järjestab esemeid raskuse ja paksuse järgi.</p>	<p>1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid euro ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.</p> <p>2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.</p>
Geomeetrilised kujundid	<p>Leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi (ümmargune, kandiline) üksühesse vastavuse teel (nn toppimismängud).</p>	<p>Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.</p>	<p>1. Koostab mustreid ja laob pilte kujunditest.</p> <p>2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.</p>	<p>Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).</p>
Orienteerumine ajas		<p>1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm).</p> <p>2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).</p>	<p>1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.</p> <p>2. Eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti-hiljem, kohe</i>.</p>	<p>1. Teab kuude nimetusi ja enda sünnikuud ja -päeva.</p> <p>2. Määrab kellaaega tundides ja koostab päevakava.</p>

				3. Kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne-praegu, hiljem-varem, noorem-vanem</i> .
Orienteerumine ruumis	Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale.	Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal-all, ees-taga (<i>minu ees, minu taga jne</i>).	1. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i> . 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	Orienteerub tasapinnal (paberil).

5.2.5. Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) anname lapsele võimaluse saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suuname last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutame teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestame, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustame last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutame lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viime kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutame kunstitegevust teiste valdkondade õppe-ja kasvatustegevuste osana, joonistame nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineerime erinevaid materjale;
- 7) suuname last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese

tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsime nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendame oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

SISU	2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
Kujutamine ja väljendamine	<p>1. Tunneb meelde-tuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile.</p> <p>2. Suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed.</p> <p>3. Abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel.</p> <p>4. Muudab olemasolevaid vorme ja väljendab soovi nende taastamiseks</p>	<p>1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.</p> <p>2. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid.</p> <p>3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi.</p>	<p>1. Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.</p> <p>2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.</p> <p>3. Kasutab oma emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt.</p> <p>4. Valib mõtte teostamiseks sobivamana tunduvad vahendid.</p> <p>5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.</p>	<p>1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks.</p> <p>2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades.</p> <p>3. Jutustab temaatilistes töodes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast.</p> <p>4. Rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga.</p> <p>5. Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).</p>
Kujundamine	<p>1. Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.</p> <p>2. Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega.</p> <p>3. Kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka</p>	<p>Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, kivi jne)</p>	<p>1. Koostab elementidest lihtsa kordusskeemiga mustririba esemete ääriks kaunistamiseks (tass, taskurätik jne).</p> <p>2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse</p>	<p>1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.</p> <p>2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.</p> <p>3. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja</p>

	väljaspool kunsti-tegevust.		meeleoluga sobivate motiividega. 3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonile või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).	nimetab koha, kuhu see sobib. 4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	1. Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt kuju. 2. Juhendamisel tükeldab plastiliini. 3. Tegevust jälgendades vajutab voolimismassi auke.	1. Õpetajat jälgendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.	1. Õõnestab ümarvorme vajutades pöidlaga süvendit. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. 3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. 4. Ühendab voolitud detaile omavahel.	1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. 2. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid. 3. Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.
Joonistamine	1. Kriiteldab varasemast liikuvama ja vabama käega. 2. Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni. 3. Hoiab meelde tuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta .	Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni) püsides paberi piirides.	1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Joonistab ja värvib pindu värvija viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust. 3. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. 2. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. 3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	1. Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega. 2. Jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud švammiga, templiga jne.	1. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. 2. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.	1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega. 3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	1. Segab värve uute toonide saamiseks. 2. Kasutab töös erineva jämedusega pintsleid. 3. Väldib värvide määrdumist. 3. Kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge).

	3. Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.			
Meisterdamine	<p>1. Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali.</p> <p>2. Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne.</p> <p>3. Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.</p>	<p>1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke.</p> <p>2. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.</p>	<p>1. Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest.</p> <p>2. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid.</p> <p>3. Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.</p>	<p>1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne.</p> <p>2. Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivama või leiab oma võtted.</p> <p>2. Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.</p>
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<p>1. Suunavate küsimuste abil leiab piltidele, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid.</p> <p>2. Rõõmustab, elavneb</p> <p>äratundmisrõõmust</p>	<p>1. Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillus-tratsioone ning vastab küsimustele.</p> <p>2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest</p>	<p>1. Vaatab omal algatusel raamatuillus-tratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.</p> <p>2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on kasutanud.</p> <p>2. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödessa.</p>	<p>1. Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu.</p> <p>2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast.</p> <p>3. Kasutab raamatuillus-tratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.</p>

5.2.6. Valdkond Muusika

Lasteaias toimuvad muusikategevused kaks korda nädalas. Muusikaõpetaja koostab kuuplaani arvestades rühmade nädalaplaanide teemasid.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii grupis kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 3) muusika kuulamine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundame ja arendame lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestame lapse individuaalseid eeldusi ning toetume eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutame muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostame üksteisega muusika kuulamise, laulmise, pillimängu, muusikalis-rütmilise liikumise, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestame laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

MUUSIKA-TEGEVUSE LIIGID	2-AASTASED	3-AASTASED	5-AASTASED	7-AASTASED
Laulmine	Kuulab, jälgib õpetaja laulu.	1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). 2. Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).	1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Esitab laule rühmaga samas tempos. 3. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Esitab neid laule nii grupis kui üksi lauldes.
	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid	Liigub koos õpetajaga vastavalt	1. Muudab liikumist muusikaosade ja	1. Liigub vastavalt muusika meeleolule.

Muusikalis-rütmiline liikumine	liikumisi vastavalt laulu tekstil (näiteks paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).	muusika meeleolule, arvestades muusika pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vahelduvalt kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii paaris kui üksi). 2. Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	2. Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.
Muusika kuulamine	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt).	1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga. 2. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumine, laulmine, pillimäng) kaudu, nt järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu hakkab kaasa laulma.	1. Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada. 2. Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).	Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, väikesel trummil ja marakal.	1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. 2. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele. 3. Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. 4. Mängib rütmipille (tamburiini, kastanjette, trianglit).	1. Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille. 2. Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge. 3. Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis.

5.2.7. Valdkond Liikumine

Kaiu lasteaias toimuvad liikumistegevused kolm korda nädalas. Üks tegevus nendest on rütmika ja üks tegevus mesimummu- ning liblikarühmas on õues. Liikumisõpetaja koostab kuuplaani arvestades rühmade nädalaplaanide teemasid.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestame, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastame lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, tõukerattaga sõitmine, kelgutamine erineva kõrgusega mägedes, ujumine jms;
- 3) peame oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suuname last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistame põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult.	1. Arvestab rühmakaaslasiga aktiivses tegevuses.	1. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas.	1. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks.
2. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.	2. Sooritab põhiliikumisi.	2. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.	2. Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.
3. Sooritab ettenäitamise ja	3. Säilitab liikudes tasakaalu nii	3. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi.	3. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et

juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.	tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.		liigutused on koordineeritud, rütmilised.
4. Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.	4. Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglina kõnni- ja jooksumänge.	4. Teeb harjutusi väikevahenditega.	4. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.
5. Ronib ja roomab üle/läbi väikeste takistuste.	5. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	5. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes.	5. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
6. Kõnnib piiratud pinnal. Säilitab sihi kõnnil ja jooksul.	6. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega.	6. Valitseb oma liigutusi kordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes.	6. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
7. Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda.	7. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega.	7. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	7. Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.
8. Kasutab liikumisel rütmipille ja sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abiga.	8. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	8. Väljendab liikumisega erinevaid rütme.	8. Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
9. Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	9. Veab tühja kelku.	9. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid).	9. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.	10. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.	10. Veab üksi/kahekesi kelgul kaaslast.	10. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
11. Mängib vabamängus iseseisvalt.	11. Kõnnib, hüpleb ja jookseb rütmiliselt muusika järgi.		11. Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
	12. Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.		12. Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
	13. Matkab õpetajaga looduses. Teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.		13. Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

5.2.8. Hinnatavad üldoskused

5.2.8.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti

2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
1. Mängib teiste lastega lihtsamaid olukordi.	1. Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule lühikest aega keskenduma.	1. Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.	1. Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule pikemaks ajaks keskenduma.
2. Jäljendab mängus ümbritsevate inimeste tegevusi.	2. Rakendab mängudes oma kogemusi, teadmisi ja muljeid lähemast ümbrusest (kodu, lasteaed).	2. Rakendab mängudes oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ka kaugematest ümbritsevatest keskkondadest (kool, vanemate töö, kodukoha ümbrus, multifilmid ja jutud).	2. Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast (kaugete maade loomad, loodus, filmide tegelased, lastejuttude kangelased, koolielu).
3. Tegevus muutub sihikindlaks.	3. Mängus on algatajaks täiskasvanu, kes juhendab ja on ka mängukaaslane.	3. Täiskasvanu on mängupartner, kes vajadusel suunab laste mängu.	3. Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.
	4. Mängurollid on enamasti kindlat tegelast matkivad (ema, õpetaja).	4. Rollimängus laieneb tegelaste hulk vastavalt lapse kogemustele (müüja, arst, autojuht, ehitaja, tuletõrjuja), fantaasiamängud leiavad koha lapse tegevustes.	4. Täidab mängudes erinevaid rolle, lisaks rollimängule on olulisel kohal režissöörimängud (nii mänguasjade kui kaaslastega).
	5. Järgib täiskasvanu juhendamisel lihtsamaid mängureegleid.	5. Mängudes järgib 1-2 reeglit.	5. Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
	6. Üksimäng asendub järk-järgult koosmänguga (hakkab mängima ka kaaslastega).	6. Suureneb mängukaaslastega suhtlemise vajadus, probleemide lahendamisel on abiks täiskasvanu.	6. Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.

	7. Mänguvahendid on võimalikult mitmekesised - nii realistlikud kui ka asendusmänguasjad.	7. Mänguvahendite valik suureneb asendus- ja kujuteldavate mänguasjadega.	7. Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
			8. Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.

5.2.8.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
1. Hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi.	1. Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu.	1. Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.	1. Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused.
2. Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele.	2. Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel.	2. Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet.	2. Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis.
3. Tunneb huvi raamatute vastu ja mõistab lihtsaid jutukehi.	3. Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv.	3. Räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, fantaseerib.	3. Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile.
4. Omandab uusi seoseid käelise tegevuse kaudu.	4. Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega.	4. Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.	4. Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning

			kasutab arutlevat dialoogi.
5. Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi sarnastes ülesannetes ja olukordades.	5. Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus ; järgib lihtsamaid reegleid.	5. Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui reaalseid esemeid ja objekte.	5. Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi; katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga.
	6. On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada; osaleb dialoogis; saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest.	6. Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.	6. Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.
	7. Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.	7. Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate kuuluvustest, alluvusest ja üldistusastmest, tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest.	7. Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; liigitab ja tajub esemeid ning sündmusi tervikuna, saab aru nende vahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga.
	8. Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.	8. Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).	8. Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2 silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid.
		9. Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.	9. Oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäavat materjali.

5.2.8.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Enesekohased oskused hõlmavad eneseteenindamist (potilkäimine, söömine, riietumine) ja lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti

2-AASTANE	3-AASTANE	5-AASTANE	7-AASTANE
1. Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.	1. Saab aru, et inimestel võivad olla temast erinevad tunded ja emotsioonid.	1. Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.	1. Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
2. Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt.	2. Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina; osaliselt on kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus.	2. Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.	2. Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida.
3. Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!”, „Ära tee!” jne.	3. Tema enesekindlus on kõikuv, selle saavutamiseks vajab turvalisust, tunnustust ning rutiini; võib karta tundmatuid ja uusi asju.	3. Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.	3. Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.
4. Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.	4. Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.	4. Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.	4. Osaleb rühma reeglite kujundamisel; järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
5. Väljendab lihtsaid emotsioone.	5. Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti.	5. On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.	5. Oskab teistega arvestada ja teha koostööd; loob sõprussuhteid.
6. Teadvustab ennast, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda.	6. Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt.	6. Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.	6. Püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes; otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete.

7. Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed.	7. Jagab mõnikord oma asju teistega, valdavalt on omandihoidja.	7. Eelistab sootüübilisi mängu.	7. Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.
8. Teab oma ees – ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid.	8. Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus.	8. Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.	8. Talub muutusi ja vanematest lahusolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse.
9. Tunneb huvi teiste laste vastu	9. Täidab igapäeva elu rutiini.	9. Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.	9. Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; selgitab oma seisukohti.
10. Matkib täiskasvanu tegevusi.	10. Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäeva elu rolle ja tegevusi.	10. Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	10. Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui teiste puhul.

5.3. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, analüüs ja hinnang

1. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel lähtutakse lasteaia õppekavast ja õppeaasta ajalisest korraldusest.
2. Igal õppeaastal püstitatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, mis tulenevad hinnangust eelmise õppeaasta tegevusele ja õppeaasta teema. Planeeritud eesmärgid ja vastavad tegevused kajastuvad lasteaia õppeaasta tegevuskavas.
3. Töö ja eesmärkide täitmise analüüsimine ja hinnangu andmine toimub õppeaasta lõpul pedagoogilises nõukogus. Analüüsist tulenevalt tehakse ettepanekud järgmise õppeaasta tegevussuundade ja eesmärkide osas.

5.4. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, analüüs ja hinnang

1. Lähtudes Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, lasteaia õppekavast ja eelmise aasta analüüsist koostavad rühmaõpetajad igal aastal rühma tegevuskava, mille koostamisel arvestavad õpetajad laste vanust, ealisi ning individuaalseid iseärasusi. Rühma tegevuskava esitatakse septembrikuu jooksul.
2. Vastavalt rühma tegevuskavale planeerib õpetaja tegevusi nädala ja liikumis- ning muusikaõpetaja kuu kaupa.
3. Läbiviidud tegevuste analüüs ja kokkuvõtted fikseeritakse rühmapäevikutes.
4. Rühma õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkide täitmist ja tegevuskava realiseerumist analüüsitakse rühmavestluste käigus üks kord aastas mais. Juunis esitavad rühmaõpetajad kokkuvõtte rühma õppe- ja kasvatustegevusest, hinnangu oma tööle ja ettepanekud õppe- ja kasvatustegevuse täiendamiseks nii rühma kui asutuse tasandil, mis lisatakse õpetaja isiklikku mappi.

6. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

6.1 Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine

Lapse lasteaeda tülles on oluline lapsevanemate ja pedagoogide omavaheline usalduslik koostöö lapse tundmaõppimisel ning edasisel järjepideval lapse arengu jälgimisel ja analüüsimisel. Lapse lasteaeda tülles täidab lapsevanem tutvumisvestluse ankeedi, et rühma töötajad saaksid aidata lapsel võimalikult adekvaatselt kohaneda uues keskkonnas (Lisa 8). Lapse vaatlusandmestik peab olema mõistetav ja kasutatav nii õpetajatele kui ka lapsevanemale.

Last vaadeldes võtab õpetaja aluseks järgmised küsimused:

- Kuidas on arenenud lapse eneseteeninduslikud oskused?
- Kuidas laps tuleb toime rühma- ja individuaaltöoga?
- Kuidas ja milliseid materjale laps erinevates tegevustes kasutab?
- Kuidas laps teiste lastega suhtleb?
- Kuidas laps suhtleb õpetajatega ja teiste täiskasvanutega?
- Milline on lapse sõnavara?
- Kuidas laps liigub (ronib, hüppab, jookseb)?
- Millised on tema tujud ja temperament?
- Milliseid rolle laps endale rühmas võtab?

Eri inimeste hinnanguid ja tähelepanekuid on kasulik ja vajalik omavahel võrrelda. Õpetajad ei näe üldjuhul last tegutsemas väljaspool lastekollektiivi, lapsevanemal pole aga enamasti võrdlusalust ega piisavalt võimalusi näha oma lapse tegutsemist lastekollektiivis.

Igale lapsele koostatakse **arengumapp** tema arengu jälgimiseks, mis on aluseks lapsevanemaga lapse arengust vestlemisel. Arengumapi sisu ei saa üks-üheselt määratleda, see sõltub lapse vanusest, rühma töökorraldusest, pedagoogide ja lapsevanema taotlustest. Arengumappe võib olla mitu (vastavalt rühmasisesele kokkuleppele):

- **Lapse koostatud arengumapp:** laps valib materjalid ise, õpetajal on suunav roll; sisaldab ainult lapse loomingut, tema enda arvamusi, hinnanguid ning tulevikuplaane (lapse töid, õpetaja üleskirjutatud intervjuusid, fotosid, jne).
- **Õpetaja koostatud arengumapp:** sisaldab lapse individuaalsuse kaarti (IK); tähelepanekuid lapse tegevuste kohta; lapse mängu kirjeldusi; õpetajate poolt valitud lapse töid, mis näitavad lapse arengut; lapse huvitavaid ütlemissi, arvamusi ja sõnalist loomingut; lapsevanemate täidetud küsitluslehti lapse kohta; õpetajate ja tugispetsialistide täidetud lapse arengu vaatluslehti.

Arengumapp vaadatakse üle, täiendatakse ja tehakse põhjalikud korrektsed sissekanded vähemalt 2 korda aastas:

Sügisel (õppeasutuse siseselt kokkulepitud tähtaeg 31.oktoober).

Selle etapi tulemusena saavad pedagoogid teada:

- lapse need arenguvaldkonnad, mis vajavad aasta jooksul enamat tähelepanu,
- mida arvestada tegevuste planeerimisel,
- keda tuleks tugispetsialistide juurde konsultatsioonile saata,
- kuidas probleemide ilmnemise korral lapse arengut suunata ja toetada.

Kevadel (õppeasutuse siseselt kokkulepitud tähtaeg 30.aprill).

Selle etapi tulemusena saavad pedagoogid teada:

- lapse arengu edenemise õppeaasta jooksul.

Lapsevanem tutvub lapse arengumapiga ning selle põhjal toimub lapsevanemate ja pedagoogide vahel lapse arenguveestlus, kus mõlemal osapoolel on võimalik avaldada oma arvamust ja seada edasisi ühiseid sihte. Lasteaiast lahkudes saab laps arengumapi kaasa.

Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise eesmärk on koguda informatsiooni, et arvestada õppekasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel lapse individuaalseid võimeid ning vajadusi.

6.2 Lapse arengu hindamine

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsüklist. Pedagoogid ja tugispetsialistid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Vaatlusandmestik on üheselt mõistetav ja kasutatav nii õpetajale kui ka lapsevanemale. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsüklist.

Lapse lasteaeda tulles (sügisel) täidavad rühmaõpetajad lapse individuaalsuskaardi (Lisa 9), kevadel 2-6 aastase lapse iseloomustuse (Lisa 10) ja kooliminejatele lastele koolivalmiduskaardi (Lisa 11).

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduse väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks. Samuti on see oluline õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel koostöös lapsevanemaga. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengu analüüsimiseks kasutavad õpetajad erinevaid meetodeid ja vahendeid, lähtudes lapse arengulisest vanusest. Kasutame **Arengu jälgimise mäng'u** (Kristi Kibrits, Jana Rebane, Reet Varik; ILO, 2010). Iga rühm võib aga ka ise välja töötada oma rühmale sobivama ja endale käepärasema meetodi lapse arengu vaatlemiseks ja analüüsimiseks. Oluline on tähele panna iga lapse eripära, tema tugevaid ja nõrku külgi ning nende põhjusi, ning sellest lähtuvalt planeerida edasist arendustööd. Lähtutakse lapse enda individuaalsest arengust ja lapse arengu eeldavatest tulemustest. Lapse arengu analüüsimise põhimõtted kooskõlastatakse lapsevanematega, kes märgivad oma tähelepanekud, soovid ning ettepanekud enne arenguveestlust *Lapsevanema arvamuselehele* (Lisa 12) .

Üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Rühmaõpetajad koostöös lapsevanemaga koostavad arenguveestluse kokkuvõtte (Lisa 14), mis lisatakse lapse arengumappi.

Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

7. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

1. Erivajadustega laps käesoleva õppekava tähenduses on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on

vaja teha muudatusi või kohandusi lapse arengu eeldatavates tulemustes, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel või lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatustegevused, igapäevatoimingud, alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal s.h. tugispetsialistid). Arenguline erivajadus (edaspidi AEV) on nii andekus mingis arenguvaldkonnas kui mahajäämus eakohasest arengust.

2. AEV laste märkamine ning väljaselgitamise eest vastutavad rühmaõpetajad ja eripedagoog, kes rakendavad laste eripärade ja erivajaduste väljaselgitamisel erinevates tingimustes lapse käitumise korduvat ja täpsemat vaatlust, lapse ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe koondamist. Vajadusel soovitatakse lapsevanematele teha lapsele täiendavad logopeedilised, psühholoogilised ja/või meditsiinilised uuringud.

3. Andekus on erivajadus. Töös andekate lastega:

- tõstetakse üldandekuse korral (eelisarenenud on paljud valdkonnad) vastavate õppetegevuste raskusastete ja materjalide keerukust;
- eriandekuse korral (kunstialad, muusika, füüsiline tegevus jms.) soovitatakse lapsevanemale vastavaid huvialaringe.

4. Agressiivne ja vägivaldne käitumine ümbritsevate inimeste suhtes on lapse appihüüd, mille põhjused on kusaigil kaugemal/sügavamal. Selliste probleemide lahendamiseks on lasteaias vastav kord.

5. Kogu õppeaasta jooksul jälgivad rühmaõpetajad lapse käitumist ja arengut. AEV märkamise puhul annab rühmaõpetaja info edasi eripedagoogile.

6. Eripedagoog vaatlleb last nii rühmakeskkonnas kui individuaalse tegevuse käigus. Vajadusel viib läbi täiendavaid arengumänge. Toimunud arenguhindamisest annab eripedagoog tagasisidet lapsevanematele ja rühmaõpetajatele. Vajadusel viib eripedagoog lastega läbi individuaalset arendustööd ning nõustab nii lapsevanemaid kui rühmaõpetajaid. Muutused lapse arengus fikseeritakse eripedagoogi dokumentatsioonis ja lapse arengumapis. Eripedagoog lisab õppeaasta lõpul eripedagoogilist abi vajanud laste arengumappi kirjaliku kokkuvõtte.

7. Lähtuvalt lapse arengu analüüsist ja lapsevanema nõusolekul koostatakse lapsele individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) erivajaduste ületamiseks/kompenseerimiseks. IAK koostatakse lapsele, kelle kohta on vastava ettepaneku teinud lasteaia eripedagoog ja rühmaõpetajad või koolivälise nõustamiskomisjoni spetsialistid.

8. IAK koostavad rühmaõpetajad koostöös lapsevanema ja eripedagoogiga neis valdkondades, milles laps abi vajab. Kokkuvõtte IAK rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest tehakse õppeaasta 1. või 2. poolaasta lõpul.

9. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse läbi individuaalse tegevuse eesti keele õpe rühmaõpetajate poolt rühmakeskkonnas.

10. Märgatud erivajadust arvestavad oma töös rühmaõpetajad, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja ja teised spetsialistid.

11. Tugispetsialistide teenuse võimaldamine/rakendamine on eelnevalt lapsevanematega kokku lepitud ning vanem annab selleks kirjaliku nõusoleku.

PÄEVAKAVA

7.00 - 8.20 Laste lasteaeda tulek, vabategevused, mängud

8.20 – 8.30 Hommikuring

8.30 – 9.00 Hommikusöök

– 10.30 Planeeritud õppetegevused vaheldumisi laste
9.00 vabategevustega

10.30 – 11.50 Riietumine, mängud õues, jalutuskäigud

11.50 – 12.30 Tuppa tulek, valmistumine lõunasöögiks

12.15 – 13.00 Lepatriinude lõunasöök, ettevalmistused lõunauinakuks

12.20 – 13.00 Liblikate lõunasöök, ettevalmistused lõunauinakuks

12.30 – 13.00 Mesimummude lõunasöök, ettevalmistused lõunauinakuks

13.00 – 15.00 Lõunauinak

15.00 – 15.45 Järk-järguline ärkamine, laste vabategevused

15.45 - 16.15 Õhtuode

16.15 – 18.00 Laste vabategevused toas või kojumineks

